»БРАНИК« ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу,
осим на дан после свеца.

ПРЕТПЛАТА И ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију
А РУКОПИСИ
уредништву »БРАНИКА« у Нови Сад

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«:

на годину	К 32·—	40·— дин.
на по године	К 16·—	20·— »
на четврт године	К 8·—	10·— »

Поједини бројеви стају 10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући гђе Анке Пајевићке у Дунавској улици бр. 36.

Број 256 | У Новом Саду, у уторак 20. новембра (3. децембра) 1907. | Година XXIII.

† Др. Ника Максимовић.

„Стара гарда“ у борби српскога народа на политичком и на народно-црквеном пољу *изумире*. И један од тих малобројних бораца отишао је Богу на истину. Телеграм из Сомбора нам јавља, да је *др. Ника Максимовић* у суботу 17. новембра 1907. умро.

Скоро ће бити пола столећа од онога великога политичкога преокрета у нашој монархији, кад је изашла царска диплома од 20. октобра 1860., те било изгледа да ће се угарски устав успоставити и да ће наступити уставно доба у нашој отаџбини. Али је требало пуних *седам* година уставне борбе да се могло доћи до успоставе и проширење угарскога устава. Била је то велика и тешка борба, у којој су Срби и Мађари раме уз раме ишли, док су извојевали успоставу и проширење угарскога устава. Српски благовештенски *политички* сабор у Карловцима, као и хрватски сабор у Загребу г. 1861. имали су да реше хоће-ли се према жељи аустријскога канцелара витеза *Шмерлинга* поћи у Беч или напротив у Будимпешту. И Срби и Хрвати тада решише за Будимпешту.

Било је тада одушевљење српске *омладине* у Будимпешти, која се одушевљавала за братски споразум са Мађарима, која се грлила и љубила са мађарском омладином. Та се српска омладина скупљала око дра *Светозара Милетића*, који је стајао на челу оне странке на благовештанском сабору, која је била уз Мађаре против Бечa.

У тој тада српској омладини заузимао је *Ника Максимовић* видно место и наскоро, како је свршио науке и после успоставе угарскога устава године 1867., почео је као млад доктор играти политичну улогу у српском народу. Његово родно место Сомбор, где су тада Срби били у већини, поклони му поверење и изабра га за свога *посланика* на угарски државни сабор. Као млад посланик, заузео је достојно место међу Милетићем, Брановачким, Чарновићем, Трифунцем и другим тадањим српским посланицима. Као члан велике српске народне странке, којој је на челу стојао Милетић, био је кроз дуго година биран на угарски сабор.

У његовим говорима на угарском сабору било је много хумора. Кад су ради Милетићеве песме неки Срби били позатварани, Ника Максимовић је интерпелирао, па прочитав текст Милетићеве песме у оригиналу, у мађарском преводу, рекао је: у тексту нема ништа кажњивога, али можда у *арији*. Ако хоћете да вам је *отпевам?* Наравно, велики смеј у сабору! Једном је са својим говором бранио мене против нападаја министра просвете Аугуста Трефора па рекао: Оно, што је казао Полит, то казују сви педагози, али не знам, који педагози казују оно, што заступа г. министар. Једном је министру Тиси казао: Ви се позивате на Србију да тамо има Румуна, али да у Угарској има толико Мађара према немађарским народима, колико Срба према Румунима у Србији, то народносного питања не би ни било у Угарској, као што га нема ни у Србији.

Главно деловање Нике Максимовића било је *на народно-црквеном пољу*. Може се рећи да међу Србима најбољи познаваоци наших народно-црквених установа и наше читаве народно-црквене автономије беху пок. Илија Вучетић, и сада такођер већ пок. Ника Максимовић. Наше санкционисано саборско устројство у великој мери је дело Ника Максимовића. Наравно да је и оно у највећој мери негодовао у истом уметнуте октројке. И на другим елаборатима у нашој народно црквеној автономији имао је Ника Максимовић живога учешћа. Видећи све то већу превласт у нашој народно-црквеној автономији, Ника Максимовић је гледао да бар нешто спасе, па је под Банфијем, у споразуму са министарским саветником *Дардајом* саставио тако звани *„јединствени“ статут*, који је као *целина* садржавао све досадање автономне уредбе, као и оне елаборате, који су дотадањи сабори и саборски одбори саставили. Али тај јединствени статут није нашао одзива у народу, но на сваки начин да и данас служи као неки материјал за изграђивање наше народно-црквене автономије.

Ника Максимовић био је многогодишњи члан саборскога одбора, и једном потпредседник сабора. Он је много пазио на одржање и проширење наших автономних установа. Он је био први, који је потегао питање *беочинске коње*.

На политичном пољу, он је био познат као творац *кикиндскога програма* године 1884. У тој години, пошто је Милетић душевно оболео, стајала је „*Застава*“ под његовом управом, а под уредништвом Тоше Бекића у *користи* кикиндскога програма. Они људи, који су се скупили око кикиндскога програма, мислили су, да може *бити споразума са мађарском владом*. Ала је баш Ника Максимовић у том погледу искусио *највеће разочарање*. У турско бечејском срезу Тисина влада ставила му је *противкандидата* и ма да су Срби гласали на Максимовића, он је према насиљу владиних органа морао пасти. Но људи око кикиндскога програма, ма да су тражили споразума са мађарском владом, ни из далека нису играли ону кукавну улогу, коју данас игра она српска странка, која својом понизношћу према данашњој мађарској влади понижава и достојанство српскога народа и губи из вида праве интересе Српства.

После кикиндскога програма и „јединственога“ статута, Ника Максимовић долазио је *у опреку* са нашом странком. Али је ипак у нашој странци свагда *гледао опробане родољубе српске*.

Ника Максимовић био је мој пријатељ и многогодишњи суборац на угарском сабору. Долазили смо више пута у опреку, али свагда смо знали наша убеђења међусобно респектовати.

Па, стари мој друже, који си такођер био много нападан и клеветан, кад полазиш тамо, „идјеже же њест ни болезн, ни печал, ни воздиханије“, нека ти рече тај твој друг искрено: „вјечнаја памјат“!

Н—Д.

Векерле пеца. — Хрватски делегати и народносни посланици. — Нема пакта.

⊙ Будимпешта, 17. (30.) нов. 1907.

Ради привредногa поравнања са Аустријом, што треба да постане законом 1. јануара *1908.*, угарски министар-председник др. *Векерле* нашао се у *запари*. Истина, донео је пред сабор злогласни законски предлог од једног параграфа (egy szakaszos törvényjavaslat), како би с њиме протурао у сабору на брзу руку све законске предлоге, што их привредно поравнање са Аустријом садржава. Тај „једнопараграфни“ законски предлог садржава пуномоћ владе, да може све законске предлоге о поравнању са Аустријом спровести. Па ипак се др. Векерле боји, да и тај „једнопараграфни“ законски предлог не ће моћи до означеног рока протурити у сабору због евентуалне опструкције не само хрватске, него и народносне, па и опструкције мађарских дисидената.

Према теме незгодном положају др. Векерле *пеца* посланике, не би ли их одговорио од опструкције.

Прво је покушао са *хрватским делегатима*. Мислио је, да ће њима импонирати, ако им каже, да је хрватски сабор сазван, па је у саборском ходнику ословно у тој ствари председника хрватског сабора дра *Медаковића*. Бестидна је лаж новосадског радикалског органа, да је Медаковић *први* ословио Векерла. Напротив, Векерле је одиа, чим је ословио Медаковића, овога запитао, шта мисли хрватско-српска коалиција о сазиву хрватског сабора. Наравно, да је Векерле мислио, е ће Медаковић таки чинити какве предлоге. Али Медаковић одговори Векерлу само кратко, да ће се њихов клуб о томе тек саветовати. Конференција, хрватских делегата била је и др. Медаковић је таки сутрадан отпутовао у Загреб. Међу тим, хрватски делегати *проузили су у сабору опструкцију* против привредног поравнања са Аустријом. Др. *Врбаник* говорио је пуна два сахата, а није му била одузета реч.

Слично је др. Векерле покушао са пецањем посланика и према *народносним посланицима*. Нашао се с њима у коридору те је ословио дра *Михалија*, као председника народносног клуба, око којега су били скупљени и други народносни посланици. „Ја не знам“ — рече Векерле — „шта ви управо хоћете са вашом опозицијом против поднесеног законског предлога о привредном поравнању са Аустријом? То је врло важан законски предлог и врло користан за Угарску. Ваљда не ћете и ви, као Хрвати, опструјирати или бар дугачке говоре држати те само задржавати ствар? Ја управо и не знам, какве су ваше тегобе, а посебице тегобе Румуна“.

На то му др. *Мању* одговори: „Наше су тегобе тако велике и многобројне, да се једва дају и описати. Ниједна досадашња мађарска влада није тако окрутно поступала са немађарским народима као садашња влада“. — У то дође Векерлов секретар и јави му, да дође у саборницу. Векерле онда рече народносним посланицима: „Имајте доброту и посетите ме у мом председничком саборском салону, да бисмо се могли о том поразговарати“.

Кад се Векерле вратио из сабора у свој салон, састане се са народносним посланицима. Ту их је одма запитао: какве су ви тегобе *конкретно* формулисане? На то му је одговорено: да је то *ужасно*, колико има преских парница против народносних органа, колико је Румуна и Словака већ осуђено и поватварано, а колико њих још имају парница на врату. Па гоне и уреднике полузваничних органа православне и унијатске митрополије румунске. На то рече Векерле: „Ја за то не знам, па се морам распитати код министра правде“,

После овога разговора са Векерлом држао је клуб народносних посланика конференцију, у којој је закључио, да се тера и даље опозиција, те се сложио у једној *одлуци* против „једнопараграфног“ законског предлога па је опуномоћено *др. Полита*, да ту одлуку у сабору изнесе уз подужи говор.

Кад је пак саборски председник Јулије *Јуст* дру Политу одузео реч, огорчење народносних посланика било је врло велико, тим веће, што се држало, да ће Векерле утецати за блажи поступак са народносним посланицима, а видело се, да одузимање речи дру Политу значи и то, да и други народносни посланици не смеју говорити оно, што би хтели, јер је и знаменити румунски посланик др. *Лукачиу* двапут опоменут и попрећено му је, да ће му се одузети реч. Румунски посланик др. *Голдиш*, био је тако огорчен, да је, кад је председник одузео реч дру Политу, скочио са свога места и искао реч на пословник. Но међу тим је — као што сам вам јавио — председник Јуст загладио ствар тиме, што је дао Политов предлог прочитати са председничке трибине.

Преме свему овоме можете разабрати, да о каквом *пакту* хрватских делегата, а не мање и народносних посланика са владом не може бити говора.

И овом приликом се показала јадна улога *српских радикала*. *Ниједног* од три радикалска посланика нема у сабору, као да их се важно привредно поравнање са Аустријом *и не тиче* — наравно, јер би им Векерле могао ократити рукаве при софри у Карловцима. Каква велика и грдна разлика између радикалског држања и држања Румуна разноврсне политичке боје. У Румуна и полузванични листови њихових митрополија добијају преске парнице, а радикалски саборски одбор се улагује и са-

мо што не љуби мамузу данашњих мађарских власника. Шта смо ми Срби доживели и дочекали! Где си, Милетићу, да видиш тај покор у Срба?!

Тук на лук.

— На адресу дра Соса. —

Радикалски „вождови“ надмашили су одавна Барнума. У њихову циркусу, који су отворили од више година у нашем народном животу, можеш да се сит наплачеш са оног недајства, које су нанели нашим народним интересима, али у том циркусу можеш и да се насмејеш, јер ту је вођа — као што сам каже — *магарац* а у дру *Сосу* имају такова изврсна пајаца или, боље рећи, — да се стручно изразимо — такова Dummer-August'а, да би га Барнум тешким новцима купио ради „увеселенија публике“. Њега радикалски „вождови“ командирају, а он се, сиромах, премеће толико, да задобије благовољење *магарца*, односно свога „вожда“, док му се и оно мало *соса* у глави не узмути, па онда без сумње иде свом „магарцу“, да види, да ли је задовољно магарчеве захтеве.

И нека буде умирен др. *Илијћ-Сос*, да он изврсно одиграва ту улогу, те ако је *магарац „вожд“* кат-кад зле воље, па не ће да призна изврсност његова луда посла, онда му ми, ево, јавно дајемо задовољштину, да је он као радикални Dummer August бољи него сви Dummer-August'и, које смо до сада имали срећу видети. Овде бисмо управо могли и требали да завршимо. Могли бисмо то учинити за то, што са дром Сосом препирати се, значило би, сипати воду у бунар, а требали бисмо за то, јер вели српска пословица: Што један луд пита, не могу сто паметних да се наодговарају. Бићемо, дакле, кратки и одговарамо само ради необавештених читалаца. **Није истина,** *да је Централни Кредитни Завод илаћао 3% камате на улог из Карађорђевићева фонда,* него је плаћано с почетка $4\frac{1}{4}$%, па после 4%, дакле некада и **више**, али **никада мање**, *него што је Српска Задруга плаћала на улоге овдашње српске црквене општине.*

У опште ми говоримо на основу тачних обавештаја те можемо казати, да *Централни Кредитни Завод није никада мање давао камате него сви други овдашњи новчани заводи.* Није истина, да Централни Кредитни Завод не плаћа камате овдашњој гимназији на онај новац, који се уноси и утиче на подмирење професорских плата и других издатака, него је истина, да је тај тромесечни принос Централни Кредитни Завод увек укамаћивао и укамаћује, као и сваки други улог, и то са већом каматом, него што се на те кратке уносе даје, јер је обичај — дабогме, др. *Сос* не зна ни оно, што би требао да зна, а камо ли банковну праксу — да се такав новац у текућем рачуну са 1%-ом *ниже* укамаћује.

Није истина, да Централни Кредитни Завод није исплаћивао професорима плате, кад није било на текућем рачуну гимназијских новаца. Напротив, истина је и може се свако из рачуна гимназијских уверити, да је *Централни Кредитни Завод веће своте предујмљивао по текућем рачуну* само за то, да гимназијски професори и јавни радници, који од плате живе, могу своју плату тачно примити па тако своје потребе подмиривати. И Централни Кредитни Завод исплаћује професорске плате не сваког првог дотичног месеца, него **редовно дан раније.** Међу тим Централни Кредитни завод *не рукује гимназијским фондом*, него просто води рачуне и извршава налоге гимназијског старатељства у погледу примања и издавања гимназијских новаца. И за то прима и издаје за *увек само и искључиво на темељу налога старатељства.* Што за последњи месец није професорима првога, односно по старој пракси уочи првога већ плата издата, томе је прост разлог, што на текућем рачуну није било довољно новаца, а **старатељство гимназијско је наредило, да се не сме на ту цел од капитала гимназијског узимати,** *него се има сачекати, док српски народно-црквени фондови не узмогну уплатити дотацију за овдашњу српску велику гимназију, а нису могли да уплате из простог разлога, што* **нису имали готових новаца.** А зашто? Зато, што су код Централног Кредитног Завода *сав свој улог од 200.000 Круна извадили,* а на *још преосталих 30.000 Круна стајала је Јотина забрана,* **коју забрану др. Бранко Илијћ,** фискал за „ужу“ Угарску, **није на време скинуо**, па се тај улог није могао подићи, а код других завода, код којих фондови имају уложених новаца, — не ћемо да спомињемо имена, јер nomina sunt odiosa — нису фондови од својих новаца ништа добили. Онда је опет тај код радикала омражени *Централни Кредитни Завод исплатио тај улог народних фондова,* пошто код других завода, рекоше, не могу да добију новаца и пошто је др. Бранко *Илијћ*, заузет улогом радикалског Dummer-August'а, дао скинути Јотину забрану, коју је требао већ изодавна расчистити. Није, дакле, ни то истина, да су фондови имали 100.000 Круна уложених у Централни Кредитни Завод, него је по мудрој управи радикалској *извуђе улог* народно-црквених фондова из Централног Кредитног Завода, који је *у свако доба сваку своту* народним фондовима од својих улога *исплаћивао* и залишне њихове готовине и у добу новчаног изобиља њихове улоге, као и сваки други завод, укамаћивао.

Али, наравно, радикалска политика, односно радикалски економски програм исказује на сваком кораку своја штетна дејства по наше опште интересе. Сада су новци народних фондова предати као улог *искључиво радикалским заводима*, који не ће моћи увек нужне своте да врате, а друго, по радикалском српском економском програму **одобрено је 860.000 Круна итебејским Мађарима** те, разуме се, није могла овдашња српска гимназија да добије дотацију, још сувише ради смушености и нехатости данашњег фискала народних фондова за „ужу“ Угарску, који се иначе зове правим именом: **др. Бранко Илијћ — Сос.**

И кад тако радикали раде па се још они бацају блатом на друге, онда се може употребити она народна пословица, која згодно каже: Пси нам кућу прокопаше и сурутку полокаше и још оштро гледе!

Сада ће видети свако, за што о том пише др. Бранко *Илијћ* и за што се управо он чеше.

И још нешто.

Није истина, да директор Централног Кредитног Завода има — као што тврди др. Бранко Илијћ — плату од 12.000 Круна. Сваки хонетан човек, осим дра Бранка Илијћа, мора се згадити, кад види, како се потрзају ствари *приватне зараде*, јер све кад би било то тако, шта више, да је и двапут и трипут већа још плата, то је ствар **поштене приватне зараде**, коју поштени и хонетни људи респектирају и никада у јавну дискусију не увлаче. Свако може да плати свога радника онако, како му је воља и како за добро нађе. Не би нам ни најмање тешко пало, да то потпуно оправдамо. Но то морамо да препустимо г. Лази *Милошеву*, ако уопште буде нашао за вредно, да одговори на такову једну *радикалску инфамију*. Да ли г. Бранко *Илијћ* пак *поштено зарађује* како од српских народно-црквених фондова, тако и од појединих Срба, својих клијената, у то да се упуштамо, не дозвољава нам хонетност, и ако бисмо се лако могли завести, да упучемо у критику оних **седам опомена адвокатске коморе**, које су подарене г. дру Бранку Илијћу у име његове „поштене и коректне“ адвокатске зараде. С наше стране нека је свакоме, а и дру Бранку Илијћу, Богом просто, колико год преко године *поштено* заради!

И сад ћемо рећи са дром Бранком Илијћем:

Мислимо да се разумемо!

А сада Вам, г. дре Бранко Илијћу, не остаје ништа друго, него да, по Вашој сопственој фрази, **турите нос у футрол.** Ако пак немате за Ваш нос згодан футрол, дођите па ћемо Вам га ми дати.

И још нешто ради необавештених читалаца!

Др. Бранко Илијћ, спомињући Карађорђевићев фонд, износи ствар тако, као да Матица Српска, у којој су либерали у већини, улаже новац само код Централног Кредитног Завода. Међу тим то није истина, јер при свем том, што су у управном одбору Матице Српске либерали, они као прави родољуби респектирају сваки српски новчани завод. И за то Матица Српска има улога и код других овдашњих српских новчаних завода, па и код онога, који је чисто радикалан. Тако радимо ми либерали са српкога гледишта. А шта радите ви радикали? Први корак вам је био, чим сте се дочепали српских народно-црквених фондова, да извадите фондовски улог баш у овим најнезгоднијим новчаним приликама из Централног Кредитног Завода, ма да је то српски завод, и сувише да дате Мађарима 860.000 крува фондовске тековине. Видите, то је разлика са гледишта народних интереса између нас либерала и вас радикала.

И сада имамо још да кажемо ово, што се иначе по себи разуме, али пошто радикали имају екстра логику, морамо нарочито истаћи, а то је то: пошто је др. Бранко Илијћ један од радикалних „вождова“, нужно је да га обавестимо, како се у оваким приликама у хонетном свету поступа. У оваким приликама онај, који поштено мисли а нема право, тај, као што би требао и др. Бранко Илијћ да учини, увери се, да ли је имао право или не, и кад се увери, да нема право, као што би се и др Бранко Илијћ лако могао уверити, да је написао тенденцијозно

ЛИСТАК.

ЧЕСТИТА КЋИ.

Новела Павла Хајзе.

(Наставак.)

Странац му узме лисницу из руке па погледа на цедуљу.

— Пазите, драги господине! опомене га старац. Ветар је тако јак па би могао одувати који лист. Ту је и мој пасош и смртовница моје жене а и цедуља о сандуку, који сам оставио на станици.

— Не бојте се! Ево је већ! одврати странац. Дабогме, то је са свим добар, солидан хотел, ма и нешто мало скуп. Ја бих Вам знао препоручити исто тако добар, али куд и камо јефтанији.

— Не, не, драги господине! Хвала Вам! Моја ће кћи сутра доћи до мене, па ме походи, па не би онда знала, шта је са мном.

— Е па добро! Ево Вам Ваше лисенице! Хтео сам само да Вам учиним услугу.

— Веома сте добри. С киме имам част, ако смем питати?

— Ја се зовем Милер. То није тако рећи већ више ни презиме. Боље да ми замислите имена: Каспар, Хелмут, Јероним. А Ви, господине? Како се Ви зовете?

— Фриц Ланкхајнрих из . . . — рече име својој варошици. Али сам се решио, да се доселим у Берлин. Ту ми је кћи, певачица Розалинда дел Лонго, како се већ пише по цедуљама. Врло је чувена. Зацело сте већ чули за њу?

— Не сећам се. Ја ретко идем у позориште. А код кога је она позоришта?

— Код велике оперете. Али је рада да доспе у велику оперу. Па и добила је већ лених понуда, као што нам је писала. Јако је даровита, али је још бољег срца. У Берлину ће бити мало отаца, који имају тако честиту кћер.

— То ми је мило. Али шта сте ради још у Берлину да радите, осим што ћете уживати као отац!

— Ја? О, ја сам се већ смирио . . . . напустио сам свој занат . . . шездесет и три године нису мачји кашаљ, кад је човек радио вредно. Али ако смем ви тати: когасте Ви рувета?

Странац се промукло засмеје, као више за себе.

— Ја живим од својих сталних доходака, али за то нисам са свим напустио свој стари занат . . . Знате, рђава су времена. Инак овда онда отпадне по штогод и за мене па лагано накапље. Али што смо се нас двоје овде укопали као два дирека од фењера? Хајдете са мном, драги господару, одвешћу Вас до Вашег хотела или док не нађемо на дрошку. Па дёте амо ту Вашу торбу! Не, но, немојте се толико снебивати! Старији сте од мене, а торба је баш тешка.

— Ако збиља хоћете да будете тако добри . . . ја сам дабогме . . . унутри су ми све моје кошуље, па и пресвлакуше, и двоје нових чизама . . . све остало је у сандуку. Ову сам торбу још пре четрдесет година носио собом . . . онда још није била овако тешка . . . имао сам онда само једну кошуљу, да се могу пресвлачити . . . добро је то било онда. Али зар се овуд иде до зидне улице? Ја бих рекао . . .

— Ослоните се само на мене. Ја се већ разазнајем.

Узме торбу у леву руку а десницом ухвати старца под руку па га нежно а ипак чврсто повуче напред. Колчак му се празан гицао пред његовим сувоњавим ликом.

— Озепшће Вам руке, господине! рече старац. А зар је то сад мода у Берлину, да мушкарци носе колчаке?

— Кад имају! насмеја се странац. А и за што не? Колчак је врло добра ствар. Рукавице сметају човеку, кад хоће да тури руку у шпаг, да извади мараму или буђелар, а у колчаку се прети не укруте, него остану гипки. У осталом за то мало, што ћу моћи с Вама, не ће ми руке озепсти, па кад могу да Вам будем на услузи . . .

— Ви сте одиста предобри! Па дабогме, Берлињани су у опште . . .

* * *

Прошли су тако неколико улица.

За велику варош још није било доцкан, тек је било полак једанаест. Али је цича зима растерала била у гнезда ноћне птице, које се иначе овуд луњале.

Но старац као да је после сваког корака постајао све веселији. Ишао је тако поуздано и удобно уза свог услужног новог познаника и заштитника, који му је понео и торбу. Све, што је вечерас проживео, изгледаше му сад у ружичној боји а крути му се удови раскравише, баш као и детиња му душа, која је још отојич била онако брижна. Старац поче странцу да се исповеда, стаде говорити о свом пређашњем занату, о својој покојној жени, но нада све о својој кћери, како је била умиљато дете, али дабогме, да ће постићи тако сјајну каријеру, то нико не би био ни помислио. Оно додуше кад је у његовој радионици са својом лутком седела на скамијици па певала, застајао би свет, што је пролазио на пољу крај отворемог прозора, па би слушао а уз то говорио: „То је мало славујче Фрица Ланкхајнриха! Да, да, милостиви Бог јој је дао тај дивни глас а уз то још и добро срдашце. Никад она није растужила своје родитеље, осим онда, кад је изјавила, да хоће да иде у Берлин, да буде глумица. Но, а ето је и то донело благослова а у овој прилици благослов дечји гради родитељима дворе, јер отац би сад, да му није Руже, под своје старе дане био без склоништа.

Да би савладао ганутост, која га је стала

истине: овде хонетан човек не чека часа, него јавно признаје своју погрешку. Стоји до г. дра Бранка Илијћа, да се у јавности покаже или овакав или онакав, како он сам буде нашао за добро и како његову густу буде одговарало, јер — de gustibus non est disputandum.

НОВИ САД, 19. новембра 1907.

— **Мало лакше!** У нашем данашњем раздору само нам је још то фалило, да се међу собом ни сами више не разазнајемо. Поред радикала, који су у српском народу читав *потор* начинили, треба да се у отпору против радикалске најезде још *међу собом цепкамо*! Али зашто не? Има много млађаних амбиција, па зашто да није слободно тим амбицијама на површину изићи, те онако са висине рећи: све је то *старудија*, ми мало другчије знамо побијати радикале! Па нека вам је благословено и евала „Српском Гласу“ на чланку „*Назови радикали*“. Али само помислите, кад се онако на неку висину винете, да није ујудно бацати се каменом на читаву једну прошлост, која је на сваки начин била боља и сјајнија него данашња наша мизерија. »*Српски Глас*,« који излази у Кикинди нашао је за добро, да баш у овим данашњим приликама полемише са «Браником.« За Бога! То је млад лист, па сигурно да више зна него „старудија“ око «Браника.» Од куда да «старудија« сме давати савета, младом српском листу? Да! Да! Оно, што је писано «о нашим политичним приликама», то је тако наврено, да се не може ни критиковати. И заиста се није критиковало. Ваљда зато, што се није могло критиковати, или зато што данас таковој критици није време. Па кад се стоји на таковој висини, да се са исте погледа на »Браник«, како се не би смело казати, да је сакртан грех, кад »Браник« сматра људе око „Српскога Гласа“ за своје људе?

Него *мало лакше*! Бирати Политу за посланика и сјајно га дочекивати у Кикинди, а писати *оним тоном* чланке против „Браника“, ту се мора запитати: Erkläret mir Graf Öriudur, diesen Zwiespalt der Natur?

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

— **Угарски сабор.** У прекјучерашњој седници заступничке куће угарског сабора пријављено је више интерпелација, међу осталима и интерпелација хрватског делегата Ивана *Лорковића* у ствари пограничног саобраћаја са Србијом. Одма на почетку седнице је Марцел *Јанковић* у име независне странке поднео предлог за одлуку. Независна странка изјављује, да ће гласати за поравнање заједно са повишицом квоте, али ће — вели се — ипак остати верна својим начелима (!), но захтева, да се подигне самостална банка и предлаже, да се изабере одбор од двадесет и једног члана, да проучи ту ствар па да онда поднесе сабору конкретан предлог. Пре Јанковића је још Јулије *Андреји* говорио у личном питању те одбио тврдњу Јована *Хока*, који је у петак рекао за њ, да је пактирао са грофом Куеном-Хедерваријем. Говорио је пре Јанковића још и хрватски делегат Милан *Ројц*. У свом хрватском говору критиковао је одредбе поравнања с Аустријом са хрватскога гледишта. За Хрватску је — рече — то сасвим повољно, што се није могла подићи самостална банка, јер су хрватски делегати дошли у заједнички сабор у том уверењу, да ће и Хрватска учествовати у свему оном, што се заједно буде извојевало. Протестује против тога, што се влада позива на опструкцију хрватских делегата као на разлог, због кога је морала поднети једночлани предлог о овлашћењу. Истина, да заједнички парламенат већ од маја амо стоји у пламену, али се за шест месеца није урадило ништа, да се пламен погаси, те изгледа, као да Мађари чекају, да у том пламену сагори најсјајније оружје државног опстанка: слободоумни и уставни парламентаризам. Предлаже, да се једночлани законски предлог скине с дневног реда па да се успостави пређашњи дневни ред. После Јанковића је устао дисидент независне странке Павле *Шандор* па је очитао поштену буквицу и независној странци и влади, и Стереању, и Векерлу и Кошуту, а нарочито мађарској коалицији, па најзад је нашао на читав сабор. Ту се онда *Јуст* непречио па је овако апострофирао Шандора:

— Не могу допустити, да ико овде без доказа, тек онако од ока, сумњичи овај сабор нечим, што не подносе ни закони ни пословник а богме ни осећај о пристојству.

Кошутовци се зло љутили на свог друга, који их је изневерио, те су га ружили свакојаким. Гаврило *Угрон* му је довикнуо:

— Ви сте од вајкада били противник идеји независности. Немате права да нама читате буквицу.

Мартин *Ловаси* се у љутини изразио:

— Тā то је невероватан цинизам!

Арпад *Сентиваљи* пак довикнуо је Шандору:

— Ви сте Паприка Јанчи!

Но Шандор се није дао извести из контекста, него је сваком отпалило шалу. Било је већ четврт на четири после подне, кад је завршио говор. Одма се дигао *Векерле*, да брани себе и Кошутове незавишњаке. Испрсио се па енергично стао на браник.

— Ја поштујем — рече — свачије право, да са неким уздањем у сама себе исказује своје мисли. Али оволика мера уздања у сама себе мора скандализовати и изазвати на критику. Што напада на независну странку и што је беди, нема право, јер се та странка латила да на рушевинама, које су заостале за уставном странком, сагради уставност и будућност. Угарске. Павле Шандор је дошао амо као вампир, направио се читав баук, али баука се плаше деца а не људи, које је народ послао у сабор да га заступају. (*Види се, да „Az Ujság“ има право, кад за Векерла вели да је нервозан, што сиромах нема довољно велику векину. — Ур. „Бр.*).

— **Држање народносне странке.** Под тим насловом доноси прекјучерашњи »Pester Lloyd« овај антрфилé:

„Народносна странка одржала је синоћ конференцију, која се уз интерне страначке ствари бавила и разговором, шта је министар-председник др. *Векерле* ономадне у кулоарима угарског сабора водио са неколицином румунских народносних посланика. У том разговору, који је повео министар-председник, реч је била о силним парницама, који су у току против народносних листова. Министар-председник је изразио жељу, да га посланици информишу о томе. По свој прилици се синоћна конференција бавила тим, да установи оне учинке, које ваља ставити до знања министру-председнику. Но народносни посланици поричу одлучно, да је међу њима и међу владом склопљен већ икакав пакт. Као доказ за то хоће они да важи то, што ће у дебати о „овлазбеном“ закону осим посланика *Чичо Попа*, *Голдиша*, *Влада*, *Хоџе* и *Мањуа* учествовати још три или четири члана народносне странке.“

Вести из места и из народа.

Нови Сад, 19. новембра 1907.

— **Српска академска омладина у Загребу** приређује у корист српског академског потпорног друштва у *Загребу* [illegible] *ску академску мензу* у уторак, дне [illegible] децембра 1907. (н. н.) у малој дворани »Кола« концерат с томболом и играчком уз суделовање српског певачког друштва у Загребу, српске академске певачке [illegible] рашке дружине »*Балкан*«, омладинског [illegible] бурашког збора и оркестра ц. и кр. 16. пешачке пукованије. Добровољни прилози примају се са захвалношћу. *Прилози са стране нека се изволе слати на „Српско академско потпорно друшво у Загребу“*.

Молимо наше родољубе, да се прилозима сете ово српске омладинско забаве, која има смер, да својим приходом допринесе фонду, из кога се издржава српска академска менза у Загребу, где се исхрањују сиромашни Срби ђаци.

— **Са српско-грчког претена.** Јављају нам из Цариграда да му се онде у недељу 11. (24.) ов. м. о. г. Самујило Ђ. *Вучетић*, цар. крал. поштански асистент и Милан *Новаковић-Васојевић*, чиновник пар одродеког Лојдова друштва, верили су се са госпођицама Гркињицама: Мариком и Фотиком *Граматикопуловима*, милим ћеркама овдашњег уваженог трговца г. Јована Граматикопула и супруге му Маре из Атине. Нека је срећно!

Новости са стране.

— **Разирица међу универзитетлијама у Загребу.** Јављају из Загреба: Недавни немир на свеучилишту поводом избора за академијско потпорно друштво данас је пресуђен. Ректор је к себи позвао и заступнике ђака Старчевићеваца и заступнике Срба ђака па им је саопштио, да је на основу спроведене истраге доказано, да се револверима пуцало из редова српских ђака, а да су опет Старчевићевци разорили таблу, на којој српска академијска дружина објављује своје седнице. Но како није пошло за руком, да се изнађу кривци, то се академијски сенат морао задовољити констатацијом тих факата, али уједно најоштрије опомиње ђаке, да се сложе па да живе у миру и љубави, јер ће се иначе најстрожије применити универзитетска дисциплинарна правила. Један од заступника старчевићевских захтева ректора, да ли ће се опет износити српска табла, а ректор одговори, да је академијски сенат то дозволио. На то изјавише Старчевићевци, да ће се они тому одупрети свим средствима, јер они хоће да загребачком свеучилишту одрже хрватски карактер, баш као што универзитетлије у Бечу и Грацу одржавају немачки карактер овдашњих универзитета. Међу тим су ђаци из Далмације и из Истре одржали збор, на којем су расправљали питање, да ли ће се на загребачком свеучилишту положени испит признати на аустријским свеучилиштима. Збор је на југословенски клуб у бечком царевинском већу упутио телеграм, у којем моли, да се клуб

обуздавати, запева једну од детињих песмица своје честите кћери, високим, танким гласом, који се једва могао чути на десет корачаја. Но његов пратилац застаде па рече:

— Немојте певати! Закон бди па ће Вас ток из небуха какав редар зграбити за јаку те Вас записати, да сте правили галаму. У осталом ту смо већ.

Стадоше пред неугледном кућом у зидној улици. Над капијом је стојала узва са записом: Дестилација.

— Је ли то мој хотел? запита старац.

— Није. Тај је нешто мало даље, онамо доле. Ово је само мала гостионичица, веома пристојан грађански локал, у који и ја одлазим кад и кад. Тенох: пре но што одемо у хотел, можемо мало свратити овамо, да се залежимо. У хотелу су сви већ полегали. Кад бисмо овако доцкан рушили онамо, не бисмо ни баш добро дошли, овако гладни као вуци, а мене, како нисам одевен баш најгосподскије и не мислим онде да узмем стан, можда не би чак ни пустили унутра. А овде је за свим удобно. Видећете већ.

То рекавши, отвори врата на гурне старца унутра.

Густ дим од рђава дувана и гадан задах лоших јела дочека их на улазку. Мајстор Ланкхајнрих, који је тек дошао био из мирненог стана своје кћери, и нехотице згрчи. Но страница га није пуштао из руку.

— Тā улазите само, човече! У пакао сврди још горе па се и на то човек научи. У осталом кад ја запалим своју упман-регалију, ваздух ће се овде мало прочистити Зар Ви не пушите?

Старац задрма главом.

— Но, па и онако не ћемо остати дуго.

Међу тим су били већ ушли. Милер открије у дугачком, узаном локалу један још празан сто па свога пратиоца посади на клупу за тим столом. Било је ту врло мало гостију. Неколико их се картало, један је седео пред бочицом ракије а заспао те рче гласно, у најмрачнијем куту седела су три млада момка сумњива изгледа, пред њима су биле чаше с пивом а они су пушили цигарете.

— Две чашице грога! нареди Милер праћавом послужиоцу, који му се јавио са пуно респекта, али ипак као стару знанцу. Тако! Сад ћемо се мало разузурити.

Скине шубару, метне плаве наочари преда се на сто а из шпага своме врскапуту извади дугачку прикасту смотку па је одма запали.

— Извините! рече старац. Не бих ли могао добити мало чорбе? У вече већ нисам више свикао на што компактније.

— Како да не, драги господине! Овде можете имати свега, шта Ваш срце жели. Жане!

Послужилац дотрчи опет. Не прође дуго а ево и чорбе. Мутна нека чорба, која заудараше на прелаву маст. У чорби је пливало неколико комадића меса. Старац, ма да није био баш размажен, једва је могао да сркне две три кашике. Али је за то подобро повукао из чаше са јаким пићем, што се пушило, ма да је морао да се закашље од њега.

Његов му је пратилац дао времена, да се обазре око себе. Све, што год је ту видео, било му је некако огавно а сад му се и тај Милер учинио незгодан, јер крај свег тог, што је, као што рече, био гладан као вук, није ништа наручио да једе, али је за то чашу испразнио на душак па наредио, да се обе чаше напуне наново. Старац није ни по што више хтео да пије, али није имао ни куд ни камо. Међу тим је Милеру пришао неки делија, који мора да му је био знанац, па се полугласно стали нешто разговарати. Поједине су речи допирале старцу до ушију, али су му изгледале, да су на страну језику. Бар он ништа није могао да разуме.

Све се нелагодније осећао у том сумњивом друштву. Напослетку, кад му већ постаде и сувише запара а и карташи се љуто позаваде, диже се старац па рече, да не може дуже остати овде. Уморан је па мора у легло, јер је јутрос устао врло рано.

— Како Ви је но вољи, поштовани пријатељу! одврати онај други. Док дан о дан, бићете у постељи. Али најпре морате платити!

Тури руку у шпаг, али је извади празну.

— До сто врага! рече. Заборавио сам буђелар. Но, па имам ја, хвала Богу, кредита.

— Дозволите, да ја платим то мало за нас обојицу! упаде му у реч мајстор Ланкхајнрих. И онако Вам толико дугујем за све Ваше услуге...

— Е па добро, кад баш не ћете другчије! Жане!

Старац извади свој буђелар а из дрхтаве руке паде неколико златника на сто. Милер их похвата па их опет метне у старчев буђелар.

— Новцем се човек не сме разбацивати, па ма био Ротшилд! рече, насмешивши се. За наш грог је довољно неколико никлића. А ово нека буде за Жана! Сад пак испиј још то мало... не, не!.... то морате попити по што по то. Иначе ћу се ражљутити на ћу помислити, да ми нисте прави пријатељ.

Старцу је нестало било сваке воље те није умео да се противи. Силом попије грог па се дигне тешком муком. Његов му „пријатељ“ даде кишобран у руку, упрта опет његову торбу на старца, који се несигурно држао на ногама, изведе из млесниве пећине у круту зимску ноћ, у којој су уз снег трептале хиљаде звезда.

(Наставиће се.)

заузме за то, да на аустријским универзитетима важе еведонбе са загребачког свеучилишта.

НОВИЈЕ.

Париз, 18. новембра. *Лиошејев* телеграм потврђује догађаје на Кису и устук Мароканаца. Појачања се концентришу под пуковником *Бранлијером* у Бонджеиану. Авангарда је већ стигла у Баб — ел — Хасан. Мароканци као да хоће да се концентришу у Агбалу, где су накупили себи животних намирница и муниције. Побринуло се и за сигурност пристаништа. Један пароброд је јуче пре подне довезао појачања за трупе на Кису. У Орану се образује резерва.

Оран, 18. новембра. Јуче после подне је код Марабута Сидијасе, на две миље од Баб-ел Хасана, дошло до нове битке. Француске трупе, које су биле састављене од војника стране легије, стрелаца, спахија и артилерије, сузбиле су 350 мароканских коњаника а том је приликом избачено више него 130 граната. Од Француза су погинула двојица, а рањена су шесторица, сва шесторица из стране легије. Од официра није нико рањен.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „БРАНИКА“.

Векерле у Бечу.

Беч, 19. новембра. Јуче је Његово Величанство примило угарског министра-председника Векерла у аудијенцију. Векерле је монарху поднео извештај о актуалним политичким питањима. У подне је била конференција, у којој су учествовали: заједнички министар иностраних дела барон Лекса од Ерентала, војни министар генерал Шенајх, заједнички министар за Босну и Херцеговину барон Буријан и аустријски министар-председник барон Бек. У вече се Векерле вратио у Будимпешту.

Догађаји у Русији.

Кијев, 19. новембра. Осам стотина ђака, понајвише Чивута, одржали су збор без дозволе власти. Војска је интервенисала те је ухапсила пет стотина ђака.

Нестало ваздушног балона.

Париз, 19. новембра. Ваздушни балон «Patrie,« којим се може управљати, однео је вихор. Досад нема вести, шта се десило даље с балоном.

Пољаци против Немаца.

Лавов, 19. новембра. Збор свију пољских странака закључио је, да протестује против законских предлога, које је немачки државни канцелар кнез Билов поднео у немачком државном сабору против Пољака у Немачкој.

Догађаји у Мароку.

Лала-Марнија, 19. новембра. Мароканаца је у бој код Мана селика-Киса рањено пет стотина. Три стотине лако рањених леже на бојишту.

НЕ ИДИТЕ У АМЕРИКУ!

Молимо све Србе родољубе, да сваком даном приликом саветују нашем народу, да сада нипошто не иде у Америку, јер сваком, ко данас, кад ни у Америци нема новаца, тамо хоће да тражи зараде, **пропаст је сигурна.**

Поштованим претплатницима.

Крајем новембра по ст. кал. навршиће се два месеца у IV. четврти, а још доста има претплатника, који нису послали претплату за IV. четврт. Ми ћемо им послати само још неколико бројева до 1. дец. по ст. а затим ћемо обуставити шиљање листа и задужићемо сваког таког претплатника са К 5·40. Овом приликом молимо и оне дужнике, који нам за III., а неки за II. па чак и за I. четврт т. г. дугују, да свој дуг чим пре подмире, јер ми смо им с тога слали без прекидања лист, што смо их у сваком погледу држали за исправне људе.

Администрација „Бранике“.

ТРГОВИНА.

НОВОСАДСКА ПИЈАЦА.

ИЗВЕШТАЈ

од 19. нов. (2. дец.) 1907. г.

Пшеница I. квалитет	К	23·60	п
„ „	„	22·—	„
Зоб	„	14·20	„
Јечам	„	14·—	„
Кукуруз:		—·—	„
окрњен (нови)	„	18·60	„
нови у клиповима	„	—·—	„

Продато је: — мтц. пшенице, — мтц. зоби, — мтц. јечма и 60 мтц. кукуруза и мтц. у клиповима.

Марва, свињи и живина.

Волови по кили	60—66	п.
Свињи тешки по килог	94——	„
„ средњи „ „	90——	„
„ лаки „ „	84——	„
„ мршави пар 180—200 круна		
Теоци по кили	1—06	п.
Јагњци по пару	30—36	„
Кљукане гуске по клг. 1 круна 40 п.		
Јаја 5 ком.	—·40	п

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
Одговорни уредник: Јанко Перић.

ОГЛАСИ.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Славна управа Меленачке штедионице, деоничарско друштво у Меленцима, изволело је, меленачку српску народну вероисповедну школу уписати за члана „Матице Српске“, — исплативши за њу редовну чланарину од 100 кр. словом једну стотину круна.

Месни школски одбор париче овим путем своју топлу захвалност сл. управи меленачке штедионице деон. друштву, на указаној српској дарежљивости.

Из седнице м. школ. одбора држане у Меленцима дана 23. октобра (5. нов.) 1907. 607 1-1

Каменко Пиперски, црк. школ. деловођа. Паја Танасић, подпредседник.

6878. tkv. 1907. szám. 608 1—1

Árverési hirdetmény.

Patz Flóris ó-futtaki lakós végrehajtatónak Szimits Pál ó-futtaki lakós végrehajtást szenvedett elleni végrehajtási ügyében a kérelem következtében a végrehajtási árverés 58 korona 90 fill. tőkekövetelés, ennek 1907. évi április hó 8-tól járó 5% kamatai 59 kor. perbeli és végrehajtási már megállspitott valamint jelenlegi 16 korona 30 fill. és a még felmerülendő költség kielégitése végett az 1881. évi LX. t.-cz. 144. §-a alapján és a 146. §-a értelmében az ujvidéki kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság területén levő az ó-futtaki 1861. számu betétben A. † 1. sorsz. a. Szimits Pál és neje Obrovacski Persza és Szimits Milán tulajdonául felvett 1261. hr. 352. b. i. sz. és az 1881. LX. t.-cz. 156. §-a értelmében egészben elárverezendő jószágtestre a C 2. sor. sz. a. Szimits Gája ó-futtaki lakós javára bekebelezett élethosziglani haszonélvezeti jognak fenntartása mellett 320 koronában megállapitott kikiáltási árban elrendeltetik.

A mennyiben azonban a fentjelzett oly árban adatnék el, a mely a haszonélvezetet megelőző jelzálogos hitelezők követelésének fedezete szempontjából ezennel 1000 koronában megállapitott összeget meg nem ütné, az árverés hatálytalanná válik, és a fenti ingatlan nyomban a haszonélvezeti jog fenntartása nélkül el fog adatni.

Ezen árverés megtartására *határidőül 1907. évi december hó 4-ik napjának d. u. 3 órája Ó-Futtak községházához tüzetik ki.*

ÁRVERÉSI FELTÉTELEK.

1. Ezen árverésen a fent körülirt ingatlanok a kikiáltási áron alul is eladatni fognak.

2. Az árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10% át vagyis 32 kor. készpénzben vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számitott és az 1881. évi november hó 1-én 3333. szám alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni avagy az 1881. évi LX. t.-cz. 70. §-a értelmében a bánatpénznek a biróságnál előleges elhelyezéséről kiállitott szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Ujvidéken a kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóságnál 1907. évi szeptember hó 23-án.

MOLNÁR
kir. törvényszéki albiró

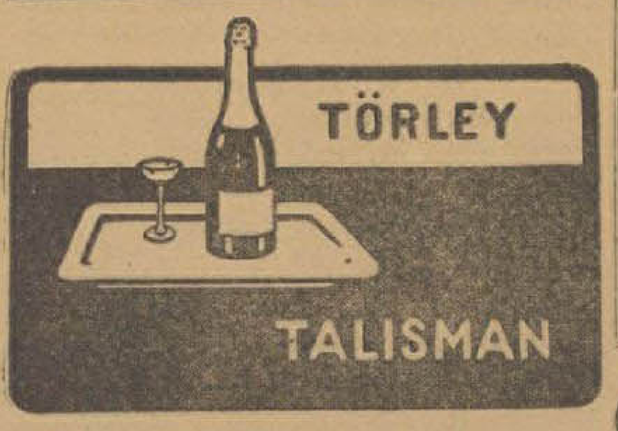

Недостиживо средство за негу лица и руку јест једини прави, мномирисни сасвим нешкодљиви **Silva crem.** Одстрањује сунчане пеге, мрље, сунчаницу и све остале нечистоће. **Најсигурније средство.** Може се и у јутро после прања употребити

3 теглице 4 Круне без даљег трошка, ако се новац напред пошаље. Где се не би могло добити, нека се наручи из **лекарне Salvator A. Koziak, Ruma.**

Кућа за продају

у Новом Саду.

Богданска улица 21. број.

За даља извешћа у истој кући.

601 2—3

Србин неожењен

од 32 године потпуно здрав, драгван чиновник са месечним приходом од 250 до 350 динара, тражи девојку од 18—24 године ради женидбе. Иста мора бити Српкиња ван краљевине Србије, а може бити и које друге народности; да је из добре фамилије, честита и васпитана као домаћица; да има око 15 хиљада круна мираза, и да је вољна да са мужем проведе око 4 године у Цариху или Минхену ради његовог специјализирања у двема гранама инжењерства. Своју жену одмах осигурава на суму, колико износи мираз, што би имала примити у случају смрти мужа, а и пензију од државе на његову плату.

За дискрецију се строго јамчи.

Понуде на адресу: **Фах 68. централне поште. Београд. (Serbien).** 576 4-5

Највећи избор

готовог мушког, женског и дечјег одела, за господу одело по мери од **правог енглеског** штофа, као и цео прибор за „српске соколаше“, добија се једино **у првој и највећој српској трговини**

Стевана Ј. Капамације

у Новом Саду

Главна улица број 25.

Најјефтиније цене.

145 48—52

КЛАВИРА

Stutz-Salon-Conzertflügel и пијанино

најбољег и најчувенијег фабриката препоручује и продаје по најумеренијој фабричкој цени

ПЕТАР МИХАИЛОВИЋ

фабричко стовариште клавира у Бечу,

Wien V./2. Einsiedlerplatz 12.

Готово свака интелигентнија кућа негује данас музику, специјално клавир. Музика спада данас у интелигентност, у васпитање, забаву, друштво, а многима данас сутра и на корист.

Као дугогодишњи члан ц. и кр. двореске опере и као хоровођа српске цркве у Бечу, кадар сам, да сваком дадем стручну гаранцију и уверење за пажљиву послугу и добар солидан избор.

Зато препоручујем најтоплије свима родитељима, који се брину за васпитање своје деце, младим брачним паровима и сваком љубитељу музике своје реално и солидно стовариште.

На упите о детаљу и на порудбине одговара се по ценовнику и с најнижом готовошћу. 575 17—100

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браник

Штампарија деоничакског друштва „Браника .